

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

КАФЕДРА БІОЛОГІЇ

Технічна мікробіологія

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» заочної форми навчання
напрямку підготовки 6.051701 – «Харчові технології та інженерія»

Умань – 2010

Технічна мікробіологія

методичні вказівки

до самостійної роботи студентів

**освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» заочної форми
навчання**

напряму підготовки 6.051701 – «Харчові технології та інженерія»

Методичні вказівки підготували:

**доктор с.-г. наук, професор, академік АН ВО України Грицаєнко
З.М., кандидат с.-г. наук, доцент Карпенко В.П., кандидат с.-г.
наук, старший викладач Притуляк Р.М.**

Рецензент – кандидат технічних наук, доцент Гіджеліцький В.М.

Затверджено і рекомендовано до друку науково-методичною комісією
інженерно-технологічного факультету Уманського НУС (протокол №3 від
9.02.2010 року)

УДК 663

***Технічна мікробіологія: методичні вказівки / З.М. Грицаєнко, В.П. Карпенко,
Р.М.Притуляк. – Умань, 2010. – 20 с.***

ПЕРЕДМОВА

Технічна мікробіологія – це наука, яка базується на сучасних досягненнях загальної біології, біохімії, фізіології, біотехнології, генетики мікроорганізмів і займається всебічним дослідженням життєдіяльності мікроорганізмів, що використовуються при виробництві вітамінів, антибіотиків, ферментних препаратів, а також при виготовленні спиртів, вин, органічних кислот, кисломолочних продуктів, квашенні та консервуванні плодоовочевої сировини.

Мікроорганізми, не зважаючи на їх малі розміри, надзвичайно розповсюджені в природі. Велика їх кількість знаходиться в ґрунтах, воді, повітрі, а також на поверхні рослин, зокрема, плодів і овочів. Тому мікробіологічне оточення накладає істотний відбиток, а в більшості випадків є вирішальним в здійсненні технологічних процесів зберігання і переробки рослинної сировини. Виходячи з цього, метою курсу "Технічна мікробіологія" є глибоке, всебічне вивчення морфології, анатомії, фізіології, принципів сучасної таксономії мікроорганізмів, які беруть участь в технологічних процесах, викликають псування харчової сировини і готової продукції; мікроорганізмів – збудників шлунково-кишкових захворювань і харчових токсико-інфекцій; вивчення механізмів виникнення харчових отруень і правил санітарно-бактеріологічного контролю харчових підприємств, зокрема – консервної промисловості, як основних заходів, що забезпечують випуск плодоовочевої та інших видів продукції високої якості.

Знання біологічних властивостей мікроорганізмів дозволяє цілеспрямовано керувати їх взаємодією з поживними субстратами, якими є плодоовочева сировина, і максимально зберегти її споживчі якості або ж піддати переробці. Тому технічна мікробіологія як наука ставить ціллю не тільки вивчення життєдіяльності мікробів, а й досліджує практичні можливості їх використання для потреб людини. Курс технічної мікробіології займає важливе місце в системі підготовки спеціалістів-технологів харчових підприємств.

Вивчаючи курс технічної мікробіології, студентам заочної форми навчання необхідно ретельно познайомитись з мікроорганізмами і їх життєвими проявами, глибоко усвідомити значення мікрофлори для проходження і результативності біохімічних процесів у природі і для удосконалення технології та технологічних режимів виробництва продукції, безпечної для споживання.

Студенти повинні вивчати предмет в таких обов'язкових формах:

1. Самостійне вивчення курсу з допомогою навчальної літератури.
2. Самостійне виконання контрольної роботи з усіма її завданнями на основі достатньо глибокого вивчення рекомендованої літератури.
3. Наступне поглиблення і систематизація набутих знань в період сесії.

Контрольна робота допомагає студенту продумати і засвоїти необхідні основні положення вивченого матеріалу, систематизувати набуті знання і одержати своєчасну оцінку їх якості викладачем з додатковими зауваженнями і порадами.

Студент виконує контрольну роботу за одним із варіантів, згідно двох останніх цифр свого шифру і таблиці додатку. Наприклад, навчальний шифр 264. Номери запитань контрольного завдання знаходяться в таблиці-додатку на перехресті стрічки 6 (передостання цифра шифру по вертикалі) з графою 4 (остання цифра шифру по горизонталі). Зміст цих питань (5, 30, 55, 77, 83, 104, 150) знаходиться в списку контрольних запитань, що додається.

Виконання роботи повинно включати також список використаної літератури і супроводжуватись особистим підписом студента. Обсяг тексту контрольної роботи не повинен перевищувати 18 аркушів (шкільний зошит).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Технічна мікробіологія // [Капрельянц Л.В., Пилипенко Л.М., Єгорова Л.В. та ін.]; за ред. Л.В. Капрельянця. – Одеса: Друк, 2006. – 308 с.
2. Пирог Т.П. Загальна мікробіологія / Т.П.Пирог. – К.: НУХТ, 2004. – 471 с.
3. Бондар І.В. Промислова мікробіологія. Харчова і агробіотехнологія / Бондар І.В., Гуляєв В.М. – Дніпродзержинськ, 2004. – 280с.
4. Фурзікова Т.М. Мікробіологія. Практикум / Фурзікова Т.М., Сергійчук М.Г.Власенко В.В. [та ін.]. – К.: Фітосоціоцентр, 2006. – 210с.
5. Техническая микробиология пищевых продуктов / Богданов В.М., Баширова Р.С., Кирова К.А. [и др.]; под. ред. А. Я. Панкратова. – М.: Пищ. Промышленность, 1968. – 744с.
6. Жвирблянская А.Ю. Микробиология в пищевой промышленности / А. Ю. Жвирблянская, О. А. Бакушинская. – М.; Пищ. Промышленность, 1975. – 501с.
7. Вербина Н.М., Микробиология пищевых производств / Н.М. Вербина, Ю.В. Каптерева – М.: Агропромиздат, 1988. – 256с.
8. Шлегель Г. Общая микробиология / Г. Шлегель; [пер. с нем]. – М.: Мир, 1987. – 567с.
9. Жвирблянская А.Ю. Основы микробиологии, санитарии и гигиены в пищевой промышленности. / А.Ю. Жвирблянская, О.А. Бакушинская – М.: Изд-во Пищ. Промышленность, 1977. – 206с.
10. Федоров М.В. Микробиология / М.В. Федоров – М.: Изд-во с-х литературы, журналов и плакатов. – 1963. – 447с.
11. Мишустин Е.Н. Микробиология / Е.Н. Мишустин, В.Т. Емцев. – М.: Агропромиздат, 1987. – 368с.
12. Теппер Е.З. Практикум по микробиологии / Е.З. Теппер, В.К. Шильникова, Г.И. Переверзев. – М.: Из-во «Колос», 1972. – 199с.
13. Федоров М.В. Руководство к практическим занятиям по микробиологии / М.В. Федоров – М.: Сельхозгиз, 1957. – 231с.

1. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗДІЛ МІКРОБІОЛОГІЇ

В цій частині курсу вивчаються загальні поняття про світ мікроорганізмів: їх значення, морфологія, фізіологія, систематика, розповсюдження в природі, вплив на них умов зовнішнього середовища.

При ознайомленні з цим розділом студентам необхідно звернути увагу на важливість глибокого засвоєння основних закономірностей життя мікроорганізмів, враховуючи тісний взаємозв'язок останніх з умовами їх існування при безперервному і багатогранному впливі на них природи.

"Мікроби – надзвичайно малі створіння, які відіграють в природі надзвичайно велику роль" (Луї Пастер – основоположник науки про мікробіологію). Тому в процесі засвоєння навчальної літератури рекомендується співставляти знання про мікроорганізми з уже відомими студентам фактами про властивості і діяльність бактерій, дріжджових і пліснявих грибів в побуті людини, природі, сільськогосподарській практиці і промисловості.

Студентам слід також добиватися того, щоб засвоєні з курсу технічної мікробіології положення використовувались при вивченні наступних дисциплін у період навчання в вузі, а потім – і в своїй практиці.

При вивченні курсу технічної мікробіології необхідно приділити особливу увагу історії розвитку цієї науки, в'яснити роль в становленні даної науки найбільш видатних мікробіологів, зокрема її основоположників, у тому числі й вітчизняних вчених.

2. СПЕЦІАЛЬНИЙ РОЗДІЛ МІКРОБІОЛОГІЇ

Основне завдання цього розділу – усвідомлення значень і можливостей використання мікроорганізмів в області переробки плодоовочевої та інших видів сировини; при виробництві спирту, вина, слабоалкогольних і безалкогольних напоїв, консервуванні плодів і овочів на основі молочнокислого бродіння та ін. Це дасть можливість правильно використовувати одержані знання для максимального збереження споживчих якостей виробленої продукції. Тому, отримуючи знання з курсу технічної мікробіології, необхідно пов'язувати їх з уже відомими студенту мікробіологічними процесами із особистої практики.

Отже, цей розділ курсу має чітко виражене виробниче спрямування і забезпечує студентів знаннями про життєдіяльність найбільш важливих у промисловому масштабі мікроорганізмів.

При вивченні цього розділу також необхідно звернути увагу:

– на засвоєння типових особливостей бактерій, які характеризують їх у фізіологічному відношенні та виділяють в окремі групи (амоніфікуючі, маслянокислі, молочнокислі, оцтовокислі та ін.);

– на процеси, які вони викликають в природі та на умови середовища, які сприяють або гальмують проходження цих процесів.

В даному розділі курсу студент повинен усвідомити можливість використання різних груп мікроорганізмів у технологічних процесах виробництва продукції, що дасть можливість безпомилково, обгрунтовано і творчо підбирати відповідні технології переробки і зберігання плодів і овочів, раціонально і економно здійснювати технологічні переробні процеси.

УВАГА!

В мікробіологічній лабораторії навчальну і науково-дослідну роботу слід виконувати в білому бавовняному халаті

Номери запитань контрольних завдань

Перед- остання цифра шифру	Остання цифра шифру				
	0	1	2	3	4
0	1, 30, 48, 61, 76, 102, 131	9, 37, 46, 66, 84, 104, 140	25, 41, 55, 74, 83, 100, 152	11, 35, 52, 75, 80, 123, 159	16, 41, 53, 67, 79, 105, 142
1	28, 40, 45, 65, 87, 111, 141	12, 32, 65, 72, 85, 101, 161	16, 44, 53, 68, 84, 124, 153	8, 33, 49, 66, 86, 122, 147	25, 30, 48, 64, 78, 119, 148
2	4, 38, 47, 66, 83, 110, 145	6, 31, 53, 71, 78, 100, 151	15, 45, 56, 6, 3, 82, 126, 142	11, 38, 49, 69, 81, 124, 143	20, 33, 59, 64, 84, 104, 135
3	23, 39, 45, 70, 78, 92, 146	13, 42, 57, 67, 82, 123, 132	2, 31, 58, 62, 85, 125, 140	19, 40, 51, 61, 82, 101, 158	17, 42, 54, 78, 83, 118, 139
4	10, 45, 60, 65, 86, 109, 152	20, 39, 49, 61, 76, -102, 141	24, 37, 47, 75, 80, 103, 158	26, 34, 64, 70, 81, 125, 144	19, 40, 58, 74, 88, 107, 146
5	18, 34, 51, 68, 79, 103, 133	29, 43, 56, 64, 79, 113, 139	14, 46, 50, 62, 87, 105, 149	22, 43, 60, 73, 89, 116, 143	13, 41, 53, 63, 80, 115, 145
6	4, 44, 56, 64, 81, 112, 160	7, 36, 49, 63, 76, 124, 148	12, 44, 59, 71, 80, 130, 150	15, 35, 68, 72, 82, 114, 159	5, 30, 55, 77, 83, 104, 150
7	18, 35, 55, 62, 77, 117, 149	27, 34, 54, 69, 78, 134, 144	22, 45, 57, 61, 90, 106, 138	9, 33, 46, 71, 81, 118, 155	17, 40, 49, 75, 77, 93, 139
8	10, 43, 57, 63, 88, 100, 152	21, 30, 44, 73, 90, 105, 158	1, 39, 45, 76, 91, 119, 142	14, 34, 56, 74, 88, 107, 134	2, 41, 53, 68, 85, 102, 132
9	19, 32, 54, 62, 89, 105, 151	23, 42, 53, 67, 76, 101, 131	26, 42, 60, 66, 77, 118, 157	8, 38, 59, 65, 86, 112, 149	11, 31, 46, 61, 89, 119, 140

Номери запитань контрольних завдань

Перед- остання цифра шифру	Остання цифра шифру				
	5	6	7	8	9
0	5, 36, 50, 65, 89, 129, 134	18, 31, 49, 67, 85, 97, 160	22, 36, 54, 67, 76, 108, 154	26, 42, 50, 73, 90, 111, 135	4, 37, 49, 75, 87, 121, 131
1	17, 42, 51, 65, 86, 106, 147	14, 35, 46, 72, 84, 107, 134	27, 41, 53, 71, 80, 98, 156	7, 36, 52, 68, 88, 113, 151	18, 43, 62, 74, 91, 116, 137
2	3, 40, 52, 66, 79, 130, 161	29, 37, 57, 68, 77, 102, 144	19, 38, 47, 71, 89, 112, 155	28, 38, 58, 72, 84, 115, 145	20, 46, 60, 73, 86, 128, 147
3	1, 43, 50, 75, 83, 102, 132	24, 32, 58, 67, 79, 108, 154	3, 34, 54, 70, 88, 119, 136	25, 40, 55, 61, 79, 114, 136	1, 44, 51, 63, 89, 123, 150
4	3, 34, 47, 65, 91, 126, 133	9, 33, 52, 64, 82, 110, 157	6, 31, 62, 70, 81, 130, 138	8, 33, 48, 64, 88, 118, 131	29, 32, 56, 75, 83, 115, 149
5	15, 32, 44, 74, 84, 127, 137	13, 47, 54, 69, 80, 103, 143	16, 39, 49, 61, 79, 128, 140	21, 45, 60, 74, 90, 118, 146	5, 47, 50, 69, 85, 127, 153
6	2, 32, 51, 66, 90, 116, 138	20, 31, 50, 62, 78, 96, 156	27, 37, 60, 69, 77, 117, 137	7, 38, 57, 71, 87, 119, 135	28, 30, 43, 65, 83, 129, 155
7	21, 36, 54, 63, 87, 121, 157	5, 44, 59, 63, 76, 95, 141	10, 39, 58, 70, 86, 120, 133	2, 48, 61, 70, 91, 128, 153	6, 36, 47, 62, 78, 130, 148
8	28, 40, 47, 62, 76, 113, 156	6, 49, 45, 69, 74, 120, 160	4, 33, 68, 73, 81, 104, 136	14, 37, 51, 66, 76, 120, 154	9, 41, 53, 72, 86, 123, 133
9	23, 45, 53, 64, 91, 111, 148	29, 35, 60, 72, 85, 103, 159	9, 38, 54, 68, 82, 129, 134	24, 39, 49, 67, 88, 106, 151	13, 43, 52, 73, 90, 128, 140

3. КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ з курсу технічної мікробіології

1. Визначення науки мікробіології. Значення мікробіології, як однієї з провідних біологічних наук.
2. Місце та роль мікробіології в системі біологічних наук, її зв'язок з цими науками.
3. Розповсюдження і роль мікроорганізмів у природі, в підвищенні врожайності сільськогосподарських культур та продуктивності тваринництва.
4. Значення мікробіології для народного господарства. Поділ її на окремі галузі: технічну, сільськогосподарську, медичну, ветеринарну, космічну, вірусологію.
5. Визначення науки "технічна мікробіологія", її завдання. Роль технічної мікробіології в розвитку народного господарства, в тому числі харчової промисловості, в підвищенні якості продуктів переробки.
6. Основні напрямки розвитку технічної мікробіології і роль мікроорганізмів на сучасному етапі інтеграції промислового і сільськогосподарського виробництва.
7. Морфологічно-описовий період розвитку мікробіології. Відкриття мікроорганізмів. Роботи А.Кірхера і А.Левенгука. Перші спроби класифікації мікроорганізмів – О.Мюллер, К.Лінней.
8. Дослідження мікроорганізмів Д.Самойловичем, М.Тереховським. Праці Ф.Кона й К.Негелі.
9. Фізіологічний період розвитку мікробіології. Відкриття Л.Пастера. Роль Л.Пастера в формуванні науки про функції мікроорганізмів і виникнення різних галузей мікробіології.
10. Значення робіт Р.Коха, І.І.Мечнікова, Д.І.Івановського, Н.Ф.Гамалея, Ф.Д.Ерреля, М.Бейеринка та інших дослідників в розвитку мікробіології.
11. Значення праць В.М.Шапошникова, Я.Я.Нікітінського, Ф.М.Чистякова, А.С.Корольова, А.Ф.Войткевича для розвитку технічної мікробіології.
12. Сучасний етап та перспективи розвитку технічної мікробіології.
13. Світ мікроорганізмів: загальні ознаки і різноманітність. Морфологічна характеристика основних груп мікроорганізмів: бактерій, мікроскопічних грибів, актиноміцетів, фагів, вірусів та інших мікроорганізмів.

14. Положення мікроорганізмів серед інших живих організмів в природі. Прокаріоти та еукаріоти, їх головні відмінності.
15. Головні форми одноклітинних бактерій, їх характеристика і значення в природі.
16. Відкриття вірусів Д.І.Івановським, їх морфологічна і анатомічна будова, характерні відмінності від бактерій.
17. Фаги, їх морфологічні особливості, роль у природі, виробництві й медицині.
18. Рикетсії, відмінності їх будови від вірусів, основні форми і патогенні властивості.
19. Морфологічні особливості водоростей і протозоа, їх значення в природі.
20. Основні напрямки розвитку мікробіології в галузі спадковості і мінливості (моморфізм і поліморфізм).
21. Поняття про расу, штам, клон мікроорганізмів. Виникнення географічних рас мікроорганізмів.
22. Методи генної інженерії, їх практичне використання для селекції високопродуктивних промислових культур мікроорганізмів.
23. Морфологічні, культуральні і фізіолого-біохімічні ознаки, що використовуються при визначенні виду мікроорганізмів.
24. Мікроорганізми – об'єкти генетичних досліджень. Поняття про генетичний код. Механізми, що викликають зміни в генетичній інформації.
25. Мінливість і спадковість у мікроорганізмів. Фактори, які викликають мінливість мікроорганізмів і можливість направленої мінливості.
26. Практичне використання досягнень генетики і селекції мікроорганізмів у народному господарстві.
27. Роль факторів навколишнього середовища в мінливості мікроорганізмів. Модифікації, мутації і рекомбінації.
28. Систематика основних груп мікроорганізмів: класи, порядки, роди і види мікроорганізмів.
29. Сучасні методи дослідження мікробних клітин: оптична й електронна мікроскопія, цитохімічні й фізико-хімічні методи.
30. Розміри і особливості будови клітин прокаріотів і еукаріотів.
31. Форма, розміри і будова бактеріальної клітини.
32. Внутрішня і зовнішня будова клітини бактерій. Значення органодів у життєдіяльності клітини.

33. Склад і будова клітинних оболонок у грампозитивних і грамнегативних бактерій.
34. Будова оболонки бактерій і її видозміни (капсули, зооглеї, слизові шари і чохла). Значення видозмін оболонки клітини в житті бактерій.
35. Цитоплазматична мембрана клітини мікроорганізмів, її організація і функції.
36. Проникність протоплазми і осмотичні властивості мікробної клітини.
37. Наявність оформленого ядра у дріжджів і грибів. Значення ядра в житті цих груп мікроорганізмів.
38. Джгутики, фімбрії і пілі у бактерій, їх функції і значення.
39. Органи руху бактерій (джгутики). Класифікація мікроорганізмів за кількістю джгутиків та їх розташуванням. Рухливість бактерій та інші типи руху у міксобактерій, спірохет, амеб, інфузорій.
40. Реакція таксису у мікроорганізмів (хемотаксис, аеротаксис, фототаксис та ін.). Значення явища таксису в житті мікроорганізмів.
41. Цисти і ендоспори у бактерій: утворення, хімічний склад, властивості і значення.
42. Хімічний склад цитоплазми і її значення в життєдіяльності бактерій.
43. Ядерний апарат (нуклеоїд) у бактерій. Включення, їх склад і значення.
44. Фаги, їх будова і використання в практиці народного господарства.
45. Анатомічна будова клітини дріжджів і пліснявих грибів, їх відмінності.
46. Анатомічна будова актиноміцетів, мікроскопічних грибів, водоростей і найпростіших.
47. Способи розмноження прокаріотних мікроорганізмів, їх характеристика.
48. Вегетативне і статеве розмноження мікроскопічних грибів.
49. Дріжджі і дріжджові організми, їх будова і особливості розмноження.
50. Мікроскопічні водорості і найпростіші тварини, їх будова і способи розмноження.
51. Віруси, фаги і рикетсії, їх будова і способи розмноження.
52. Розмноження прокаріотних і еукаріотних мікроорганізмів. Спороутворення у бактерій.

53. Безперервне культивування мікроорганізмів. Значення процесу для вивчення фізіології мікроорганізмів для біотехнологічної та харчової промисловостей.
54. Потреба мікроорганізмів у поживних речовинах. Макро- і мікроелементи, їх значення для мікробної клітини.
55. Потреби мікроорганізмів у готових амінокислотах, вітамінах та інших факторах росту, їх значення для мікробної клітини.
56. Способи живлення і надходження поживних речовин в клітину мікроорганізмів.
57. Механізми живлення мікробної клітини. Значення окремих поживних елементів для життєдіяльності мікроорганізмів.
58. Надходження поживних речовин у клітину мікроорганізмів, фактори, які впливають на надходження поживних речовин в клітину.
59. Хімічний склад клітини мікроорганізмів.
60. Роль будови клітини в живленні мікроорганізмів.
61. Джерела вуглецю, азоту та інших елементів для різних груп мікроорганізмів, їх роль в обміні речовин.
62. Використання мікроорганізмами органічних і мінеральних сполук вуглецю як джерел живлення.
63. Типи живлення мікроорганізмів вуглецем. Фототрофія і хемотрофія.
64. Характеристика автотрофного і гетеротрофного типів живлення вуглецем. Відкриття хемосинтезу С.М.Виноградським.
65. Засвоєння мікроорганізмами азотистих речовин (аміноавтотрофний, аміногетеротрофний і паратрофний типи живлення).
66. Значення дихання і бродіння як енергетичних процесів в життєдіяльності мікробної клітини.
67. Характеристика процесів живлення бактерій і поділ їх на групи за відношенням до вуглецю і азоту.
68. Відмінності патогенних мікроорганізмів від сапрофітних і сутність хвороботворного впливу перших на рослини і тваринні організми.
69. Роль мікроорганізмів у кругообігу речовин в природі.
70. Відношення мікроорганізмів до різних факторів навколишнього середовища: водного режиму, температури, рН середовища, радіації, хімічних речовин.
71. Критичні температурні точки в життєдіяльності мікроорганізмів. Психрофільні, мезофільні і термофільні мікроорганізми.

72. Відношення мікроорганізмів до кисню. Аеробні, анаеробні і факультативні мікроорганізми. Їх значення в природі.
73. Вплив кислотності (рН) на життєдіяльність мікроорганізмів.
74. Вплив пестицидів на життєдіяльність мікроорганізмів.
75. Попередження розвитку мікроорганізмів за допомогою фізичних і хімічних факторів (пастеризація, стерилізація, зниження рН і т.д.).
76. Поширення мікробів у ґрунті, воді, повітрі, рослинному і тваринному організмах, основні відмінності їх життєдіяльності в цих умовах.
77. Вплив температури на життєдіяльність мікробів і використання цього фактора в практиці народного господарства.
78. Використання хімічних і фізичних факторів при консервуванні харчових продуктів.
79. Біоценози мікроорганізмів. Форми біоценозу. Метабіотичне взаємовідношення між мікроорганізмами
80. Антагоністичне взаємовідношення між мікроорганізмами і його практичне використання.
81. Паразитичне взаємовідношення між мікроорганізмами. Хижі бактерії і гриби.
82. Пошкодження паразитичними мікроорганізмами вищих рослин, тварин і людини. Вакцини і принцип їх дії.
83. Поширення мікробів у природі і взаємовідношення між ними.
84. Ґрунт як субстрат для мікроорганізмів.
85. Мікориза рослин. Ендотрофна, ектотрофна і ендоектотрофна мікориза. Роль мікоризи в живленні рослин.
86. Роль мікроорганізмів в утворенні гумусу ґрунту.
87. Антропогенні фактори впливу на мікроорганізми. Роль мікроорганізмів в охороні навколишнього середовища від забруднень.
88. Аеробна і анаеробна біологічна очистка води, значення процесів для народного господарства.
89. Поняття про паразитизм, інфекції та імунітет.
90. Патогенність, вірулентність і токсичність мікроорганізмів. Шляхи виникнення і розповсюдження інфекцій.
91. Види імунітету та їх фізіологічна суть.
92. Фагоцитарна теорія Н.І.Мечнікова, значення її для мікробіологічної науки і медицини.
93. Природний і набутий імунітет. Значення імунітету в боротьбі з хворобами.

94. Джерела сторонньої мікрофлори на харчових підприємствах. Санітарні вимоги до води, повітря, обладнання, гігієнічні вимоги до обслуговуючого персоналу.
95. Збудники харчових токсикоінфекцій, їх морфологічні і культуральні особливості, біохімічні властивості.
96. Токсичні сполуки, що продукують патогенні мікроорганізми. Харчові отруєння та шляхи попередження їх виникнення.
97. Санітарно-показові мікроорганізми. Поняття про колі-індекс і колі-титр.
98. Мікробіологічний аналіз ґрунту. Методи обліку мікроорганізмів у ґрунті.
99. Методи обліку епіфітної мікрофлори плодів, овочів, зерна.
100. Бактеріологічний аналіз води, повітря, тари та інвентарю.
101. Дезинфекція в харчовій промисловості та умови, що спонукають до її застосування.
102. Значення процесів перетворення вуглецевих речовин для народного господарства і кругообігу вуглецю в природі.
103. Кругообіг вуглецю в природі.
104. Основні типи бродінь, їх значення в харчовій промисловості.
105. Бродіння як анаеробний тип дихання. Хімізм і енергетика цього процесу.
106. Молочнокисле бродіння і його збудники. Типове (гомоферментативне) і нетипове (гетероферментативне) молочнокисле бродіння. Хімізм цих процесів.
107. Значення молочнокислого бродіння в харчовій промисловості, побуті й при силосуванні кормів.
108. Використання бактерій молочнокислого бродіння при одержанні молочнокислих продуктів і квашенні плодів та овочів.
109. Мікробіологічні основи промислового одержання молочної кислоти та її використання в різних галузях народного господарства.
110. Основні фактори, які визначають правильний хід мікробіологічних процесів при квашенні овочевої сировини й силосуванні кормів.
111. Регулювання мікробіологічних процесів при силосуванні зелених кормів.
112. Зміни мікрофлори в процесах дозрівання силосу і квашенні овочів.
113. Значення гомоферментативних і гетероферментативних молочнокислих бактерій в процесах перетворення вуглеводів, хімізм перетворення.

114. Мікробіологічні основи виготовлення кисломолочних продуктів (сиру, сметани, рязанки та ін).
115. Пропіоновокисле бродіння, збудники і хімізм процесу. Практичне значення пропіоновокислого бродіння.
116. Використання пропіоновокислих бактерій при виготовленні сирів й для одержання вітаміну В₁₂
117. Спиртове бродіння, його хімізм і збудники. Використання в народному господарстві.
118. Культурні і дикі дріжджі. Використання дріжджів у спиртовій промисловості, виноробстві, пивоварінні і хлібопеченні.
119. Мікробіологічні основи технології виготовлення вин, пива та інших спиртних напоїв.
120. Мікрофлора винограду й застосування чистих культур дріжджів при виробництві вина.
121. Промислове використання дріжджів, а також використання їх в побуті і сільському господарстві.
122. Причини і умови переходу спиртового бродіння на гліцеринове. Одержання гліцерину при спиртовому бродінні.
123. Типи бродінь, що викликають бактерії роду Клострідіум, їх загальна характеристика і значення.
124. Маслянокисле бродіння, його хімізм і збудники. Значення маслянокислого бродіння для народного господарства.
125. Можливість зміни направленості маслянокислого бродіння в залежності від реакції середовища.
126. Характеристика маслянокислих бактерій. Процеси, які викликаються ними в природі, народному і сільському господарстві.
127. Маслянокисла ферментація целюлози і значення в сільському господарстві.
128. Використання маслянокислого бродіння в промисловості для одержання кислот, ацетону і бутилового спирту.
129. Ацетонбутилове бродіння як різновидність маслянокислого. Хімізм. Характеристика збудників. Значення для народного господарства.
130. Мікроорганізми, які руйнують клітковину. Аеробні і анаеробні форми целюлозоруйнівних бактерій.
131. Пектинове бродіння і його значення для народного господарства.
132. Неповне окислення вуглеводів та інших органічних сполук мікроорганізмами з утворенням кислот. Збудники, хід та використання цих процесів у народному господарстві.

133. Промисловий синтез оцтової, лимонної та інших кислот.
134. Окислення етилового спирту в оцтову кислоту. Значення цього процесу в природі і харчовій промисловості.
135. Амоніфікація білкових речовин мікроорганізмами. Збудники, їх характеристика, хімізм. Дезамінування амінокислот.
136. Процеси амоніфікації при зберіганні плодів і овочів, шляхи попередження.
137. Амоніфікація сечовини. Хімізм цього процесу. Характеристика збудників, значення
138. Процес нітрифікації. Хімізм. Характеристика збудників. Значення в сільському господарстві.
139. Пряма і не пряма денітрифікація. Хімізм цих процесів, характеристика збудників, шляхи попередження не продуктивних втрат азоту.
140. Вплив умов середовища на процес нітрифікації. Роботи С.М.Виноградського та їх значення.
141. Роль мікроорганізмів у кругообігу азоту в природі.
142. Форми участі мікробів у кругообігу азоту в природі.
143. Запаси азоту в природі. Шляхи збагачення ґрунту мінеральними азотними сполуками.
144. Вплив мікробів-азотофіксаторів на азотний баланс ґрунту.
145. Денітрифікація. Регуляція денітрифікації агротехнічними заходами.
146. Фіксація молекулярного азоту вільноживучими азотфіксуючими мікроорганізмами.
147. Фіксація молекулярного азоту мікроорганізмами, що живуть в симбіозі з бобовими рослинами. Характеристика бульбочкових бактерій.
148. Використання мікроорганізмами вільного азоту атмосфери і значення їх в підвищенні врожайності с.-г. культур.
149. Перетворення сірки в природі мікроорганізмами. Процес сульфобактерії й тіонові бактерії.
150. Роль мікроорганізмів у відщепленні фосфорної кислоти від органічних сполук і в переході нерозчинних фосфатів у розчинні.
151. Біологічне зв'язування фосфору в природі.
152. Окислення і відновлення сполук заліза мікроорганізмами. Характеристика основних представників залізобактерій.
153. Чисті культури мікроорганізмів. Методи виділення і розведення чистих культур мікроорганізмів на виробництві.

154. Ферменти і їх значення в житті мікроорганізмів (ендо- і екзоферменти).
155. Ферменти мікробного походження (плісняві та бактеріальні амілази, протео- і пектолітичні ферменти). Шляхи промислового одержання ферментів.
156. Вітаміни. Характеристика мікроорганізмів – основних продуцентів вітамінів та основи їх промислового синтезу.
157. Відкриття антибіотиків, їх класифікація, механізм дії та основи промислового одержання.
158. Застосування антибіотичних речовин для кормових цілей в тваринництві. Кормовий біоміцин
159. Використання ферментів, вітамінів та антибіотиків у харчовій промисловості, медицині, народному господарстві
160. Основи промислового синтезу білків. Значення білка, що синтезують мікроорганізми в живленні тварин.
161. Роль ферментів у життєдіяльності мікробної клітини, їх хімічна природа і сутність дії при розкладанні органічних речовин у природі. Промислове одержання ферментів та їх використання.

Підписано до друку 12.04.2010 р. Здано до набору 14.04.2010 р.
Формат 60×84^{1/16}. Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк офсетний.
Умов.-друк. арк. 0,75. Наклад 50 екз. Зам. №44.

Редакційно-видавничий відділ Уманського НУС
20305, м. Умань, вул. Інститутська, 1.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2499 від 18.05.2006 р.

